ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
Навчально-науковий інститут психології та соціальних наук
Кафедра іноземної філології та перекладу

ЗАТВЕРДЖУЮ Директор Навчально-наукового інституту психології та соціальних наук _____ Яна РАЄВСЬКА «28» серпня 2025 р.	**СХВАЛЕНО** на засіданні кафедри іноземної філології та перекладу Протокол № 1 від «27» серпня 2025 р. Завідувач кафедри _____ Іван БАХОВ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МАШИННИЙ ПЕРЕКЛАД»

Галузь знань:	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
Спеціальність:	В11 Філологія (спеціалізація В11.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)
Рівень вищої освіти:	другий (магістерський) рівень
Освітня кваліфікація:	магістр філології
Освітньо-професійна програма:	Англійська мова і література (друга мова – німецька)

Київ – МАУП – 2025

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Машинний переклад
Шифр і назва спеціальності	В11 Філологія (спеціалізація В11.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська)
Освітньо-професійна програма	Англійська мова і література (друга мова – німецька)
Рівень вищої освіти	другий (магістерський) рівень вищої освіти
Статус дисципліни	вибіркова
Кількість кредитів і годин	3 кредити ЄКТС / 90 годин. Лекції: 14 годин; практичні (семінарські) заняття: 20 годин; самостійна робота: 60 годин
Термін вивчення дисципліни	1 курс, II семестр
Мова викладання	англійська, українська
Вихідний рівень володіння мовою	англійська мова – не нижче В2 (CEFR)
Вид підсумкового контролю	залік (за результатами поточного контролю)
Сторінка дисципліни на сайті	

Загальна інформація про викладача. Контактна інформація. Комунікація

Прізвище, ім'я, по батькові викладача	Бахов І. С.
Науковий ступінь	доктор педагогічних наук
Вчене звання	професор
Посада	завідувач кафедри
Дисципліни, які викладає НПП	
Напрями наукових досліджень	
Посилання на реєстри ідентифікаторів для науковців (ORCID, Google Scholar)	http://orcid.org/0000-0002-8379-199X https://scholar.google.com.ua/citations?
Портфоліо викладача на сайті кафедри / Інституту / Академії	
E-mail	bakhov@ukr.net
Контактний телефон	
Телефон кафедри	
Комунікація зі здобувачами (e-mail, месенджери, консультації, очні зустрічі)	

Структура курсу

Анотація курсу. Навчальна дисципліна «Машинний переклад» належить до вибіркових освітніх компонентів (ВК 2.1) освітньо-професійної програми «Англійська мова і література (друга мова – німецька)» другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності В11 «Філологія» (спеціалізація В11.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська») і вивчається у ІІ семестрі (1 курс). Здобувач обирає її з блоку вибору як альтернативу дисципліні «Методика викладання іноземних мов». Курс розглядає історію, принципи роботи та сучасний стан систем машинного перекладу (від правилових і статистичних до нейронних моделей і великих мовних моделей), методи оцінювання якості машинного перекладу, види та стандарти постредагування, інтеграцію машинного перекладу в CAT-середовище, а також етичні, правові й професійні аспекти використання штучного інтелекту в перекладацькій діяльності.

Предмет вивчення навчальної дисципліни: системи машинного перекладу, технології штучного інтелекту в перекладі, постредагування та оцінювання якості машинного перекладу.

Мета курсу: сформувати в здобувачів знання про принципи роботи систем машинного перекладу та практичні вміння ефективно, критично й етично використовувати машинний переклад і генеративний штучний інтелект у професійній діяльності.

Завдання навчальної дисципліни:

– ознайомити з історією та типологією систем машинного перекладу;

– розкрити принципи роботи нейронного машинного перекладу та великих мовних моделей;

– навчити оцінювати якість машинного перекладу за автоматичними метриками й експертними критеріями;

– сформувати навички легкого та повного постредагування відповідно до стандарту ISO 18587;

– навчити інтегрувати машинний переклад у CAT-інструменти та налаштовувати глосарії;

– розвинути навички складання запитів (промптів) до генеративного ШІ для перекладацьких завдань;

– сформувати розуміння етичних, правових і професійних ризиків використання машинного перекладу.

Пререквізити навчальної дисципліни: «Інформаційні технології у професійній діяльності», «Техніка перекладу з основної іноземної мови (англійської)».

Постреквізити навчальної дисципліни: перекладацька практика, переддипломна практика, підготовка та захист кваліфікаційної роботи.

Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. ЗК 9. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	СК 4. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного/мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів. СК 6. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань. СК 7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

Програмні результати навчання (ПРН)	ПРН 3. Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі. ПРН 10. Збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів (залежно від обраної спеціалізації). ПРН 14. Створювати, аналізувати й редагувати тексти різних стилів та жанрів. ПРН 16. Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.

Зміст навчальної дисципліни

Навчальним планом передбачено лекції (14 год.), практичні (семінарські) заняття (20 год.) та самостійну роботу (86 год.). Форма підсумкового контролю – залік.

Методи навчання: лекції (інформаційна, проблемна, лекція-демонстрація); практичні заняття в комп'ютерному класі; порівняльний аналіз результатів різних систем; постредагування; кейс-метод; проєктний метод; групова робота; використання платформ дистанційного навчання.

Методи оцінювання: практичні завдання з постредагування та оцінювання якості; порівняльний аналіз систем машинного перекладу; усне опитування; тестовий контроль (модульні контрольні роботи); захист індивідуального науково-дослідного завдання; самоконтроль і взаємооцінювання; залік.

Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Лекції, год.	Практичні (семінарські), год.	Самост. робота, год.
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади машинного перекладу				
Тема 1.	Історія та типологія машинного перекладу: правилові, статистичні, нейронні системи; великі мовні моделі.	2	2	10
Тема 2.	Принципи роботи нейронного машинного перекладу: архітектура Transformer, навчальні корпуси, адаптація до предметної галузі.	2	3	11
Тема 3.	Оцінювання якості машинного перекладу: автоматичні метрики (BLEU, chrF, COMET), експертне оцінювання, типологія помилок (MQM).	2	3	11
Тема 4.	Генеративний штучний інтелект у перекладі: складання запитів (промптів), можливості та обмеження.	2	2	10
Модульна контрольна робота 1				
Змістовий модуль 2. Машинний переклад у професійній практиці				

Тема 5.	Постредагування машинного перекладу: легке й повне постредагування, стандарт ISO 18587, продуктивність і якість.	2	3	11
Тема 6.	Інтеграція машинного перекладу в CAT-інструменти: Trados Studio, MemoQ, Smartcat; глосарії та налаштування рушіїв.	2	3	11
Тема 7.	Машинний переклад для різних типів текстів і мовних пар (англійська, німецька, українська): сильні та слабкі сторони.	1	2	11
Тема 8.	Етичні, правові та професійні аспекти: конфіденційність даних, авторське право, відповідальність перекладача, ринок мовних послуг.	1	2	11
Модульна контрольна робота 2				
Разом:		**14**	**20**	**86**

Самостійна робота (86 год.) забезпечує практичне опанування систем машинного перекладу та навичок постредагування. Основними видами самостійної роботи є: опрацювання наукових джерел; порівняння систем машинного перекладу; оцінювання якості; постредагування; складання запитів до генеративного ШІ; виконання ІНДЗ; підготовка до модульних контрольних робіт і заліку.

Розподіл самостійної роботи за темами

Тема	Зміст самостійної роботи	Год.	Форма контролю
Тема 1	Укладання хронології розвитку машинного перекладу та порівняльної таблиці типів систем.	10	Таблиця, опитування
Тема 2	Реферування наукової статті про нейронний машинний переклад.	11	Реферат
Тема 3	Оцінювання якості машинного перекладу двох текстів за типологією помилок MQM.	11	Звіт про оцінювання
Тема 4	Розроблення та тестування 10 запитів до генеративного ШІ для перекладацьких завдань.	10	Добірка запитів, звіт
Тема 5	Повне постредагування машинного перекладу (2000 знаків) з обліком часу й класифікацією виправлень.	11	Постредагований текст
Тема 6	Налаштування рушія машинного перекладу та глосарію в CAT-інструменті.	11	Проєкт у CAT
Тема 7	Порівняння трьох систем на текстах різних типів у мовних парах EN–UK і DE–UK.	11	Порівняльний аналіз
Тема 8	Есе про етичні аспекти використання ШІ в перекладі; оформлення та подання ІНДЗ.	11	Есе, захист ІНДЗ
Разом		**86**	

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) – дослідницький проєкт «Ефективність машинного перекладу для обраного типу текстів»: 1) добір корпусу текстів (не менше 5000 слів); 2) переклад текстів трьома системами (нейронний машинний переклад і генеративний ШІ); 3) оцінювання якості за автоматичними метриками й типологією помилок; 4) постредагування з обліком часу; 5) висновки та рекомендації щодо

використання машинного перекладу; 6) презентація результатів.

Технічне обладнання та / або програмне забезпечення

Для якісного викладання та опанування курсу використовуються: мультимедійні лекційні аудиторії, лінгафонний кабінет і комп'ютерний клас із ліцензійним пакетом Microsoft Office та необхідним програмним забезпеченням; доступ до мережі Інтернет (у т. ч. безкоштовна мережа Wi-Fi); наукова бібліотека Академії. Використовується офіційний сайт МАУП http://maup.com.ua, система електронного навчання Moodle, платформа Microsoft Teams, системи машинного перекладу (DeepL, Google Translate), генеративні моделі штучного інтелекту, CAT-інструменти (Trados Studio, MemoQ, Smartcat).

Форми і методи контролю

Контроль успішності здобувачів освіти поділяється на поточний і підсумковий (семестровий).

Поточний контроль здійснюється під час лекційних і практичних (семінарських) занять і має на меті систематичну перевірку засвоєння теоретичного матеріалу та сформованості практичних умінь. Формами поточного контролю є: практичні завдання з постредагування; оцінювання якості машинного перекладу; порівняльний аналіз систем; усне опитування; тестування; виконання завдань для самостійної роботи; модульні контрольні роботи; виконання та захист індивідуального науково-дослідного завдання.

Методи поточного контролю: усний контроль (опитування, дискусія, презентація, захист завдань); письмовий контроль; тестовий контроль; взаємне рецензування; спостереження; проблемні завдання.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться у формі заліку, який виставляється за результатами поточної навчально-пізнавальної діяльності здобувача протягом семестру (до 100 балів) за умови виконання всіх передбачених видів робіт. Здобувач, який набрав менше ніж 60 балів, має право скласти залікову роботу в порядку, визначеному нормативними документами Академії. Дисципліна вважається опанованою, якщо здобувач набрав не менше ніж 60 балів зі 100.

Система оцінювання та вимоги

Система оцінювання ґрунтується на принципах об'єктивності, прозорості, гнучкості та високої диференціації. Оцінювання результатів навчання здійснюється за модульно-рейтинговою системою із застосуванням 100-бальної шкали. Максимальна кількість балів, яку може накопичити здобувач за всі види навчальної роботи, становить 100.

Таблиця розподілу балів з навчальної дисципліни

Вид навчальної роботи	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	ІНДЗ	Разом
Робота на лекційних і практичних (семінарських) заняттях і самостійна робота	25	25	–	50
Модульна контрольна робота	15	15	–	30
Індивідуальне науково-дослідне завдання (дослідницький проєкт)	–	–	20	20
Поточний контроль разом	**40**	**40**	**20**	**100**
Разом				**100**

Розподіл балів. Поточна діяльність оцінюється до 100 балів (50 – робота на лекційних і практичних (семінарських) заняттях та самостійна робота, 30 – дві модульні контрольні роботи, 20 – індивідуальне науково-дослідне завдання). Мінімальна сума балів для отримання заліку становить 60.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи. Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі й містить тестові завдання та практичне завдання (постредагування фрагмента машинного перекладу з класифікацією помилок) у межах відповідного змістового модуля. Оцінювання: «відмінно» (A) – правильно виконано понад 90 % завдань; «дуже добре» (B) – 82–89 %; «добре» (C) – 75–81 %; «задовільно» (D) – 68–74 %; «достатньо» (E) – 60–67 %; «незадовільно» (FX) – менше 60 %. Відсутність роботи – 0 балів.

Критерії оцінювання постредагування. Оцінюються: точність і повнота виправлення помилок; відповідність обраному рівню постредагування; дотримання норм мови перекладу; збереження термінологічної послідовності; продуктивність.

Критерії оцінювання аналітичних завдань. Оцінюються: коректність застосування метрик і типологій помилок; обґрунтованість висновків; використання фахової термінології; якість оформлення звіту.

Критерії виставлення заліку. Залік («зараховано») виставляється здобувачеві, який виконав усі передбачені силабусом види навчальної роботи, написав обидві модульні контрольні роботи, подав і захистив ІНДЗ та набрав за семестр не менше ніж 60 балів. Оцінка «не зараховано» виставляється здобувачеві, який набрав менше ніж 60 балів або не виконав обов'язкових видів робіт.

Критерії оцінювання індивідуального науково-дослідного завдання (до 20 балів). Оцінюються: повнота та якість виконання всіх складників завдання; коректність використання фахової термінології; обґрунтованість рішень і висновків; самостійність виконання; дотримання академічної доброчесності; якість публічного захисту та відповідей на запитання.

Заохочувальні (бонусні) бали. За участь у конкурсах, олімпіадах, наукових конференціях і публікацію тез або статей з проблем машинного перекладу та штучного інтелекту здобувачеві за рішенням кафедри можуть нараховуватися заохочувальні бали. Заохочувальні бали не включаються до основної таблиці розподілу балів; один захід є підставою для нарахування балів лише за один найбільш значущий освітній компонент.

Зведена шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (для іспиту)	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	дуже добре	зараховано
75–81	C	добре	зараховано
68–74	D	задовільно	зараховано
60–67	E	достатньо	зараховано
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Політика щодо академічної доброчесності. Викладання дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності відповідно до Закону України «Про освіту» та нормативних документів Академії https://maup.com.ua/ua/navchannya-u-maup/akademichna-dobrochesnist.html. Усі переклади, перекладацькі коментарі та аналітичні роботи мають

бути виконані самостійно. Подання машинного перекладу без постредагування, опублікованого перекладу іншої особи або згенерованого тексту як власного є порушенням академічної доброчесності. За порушення передбачено академічну відповідальність згідно з нормативними документами Академії: повторне проходження оцінювання та / або повторне вивчення відповідного освітнього компонента.

Політика щодо відвідування та запізнень. Відвідування лекційних і практичних (семінарських) занять є обов'язковим. У разі пропуску здобувач самостійно опрацьовує матеріал і відпрацьовує пропущені заняття у визначений викладачем спосіб. Систематична активна робота на заняттях враховується під час підсумкового оцінювання.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Завдання виконуються у встановлені терміни. Роботи, подані з порушенням дедлайну без поважних причин, можуть оцінюватися зі зниженням балів. Перескладання незадовільних результатів здійснюється у порядку, визначеному нормативними документами Академії https://drive.google.com/file/d/1WqTVIzoBYxjlu3q0UPXsjU4oFT726Cd1/view.

Політика щодо оскарження. Здобувач має право на вмотивоване оскарження результатів оцінювання у порядку, визначеному нормативними документами Академії, звернувшись до викладача, завідувача кафедри або гаранта освітньо-професійної програми https://maup.com.ua/assets/files/yakist/studcentr/polozhennya-pro-sistemu-ocinyuvannya-rezultativ-navchannya-zdobuvachiv-vishhoi-osviti.pdf.

Політика використання цифрових інструментів та інструментів штучного інтелекту. Використання електронних словників, термінологічних баз, корпусів, CAT-інструментів, систем машинного перекладу й генеративного штучного інтелекту допускається як складова сучасної перекладацької технології за умови прозорого декларування такого використання та обов'язкового критичного постредагування результату здобувачем. Під час аудиторних контрольних заходів, модульних контрольних робіт і залікової роботи використання систем машинного перекладу та штучного інтелекту не дозволяється, якщо інше не передбачено умовами завдання https://drive.google.com/file/d/1r74_4CHxDx1bpAvw8X4AvaqLSGWbyaYd/view.

Політика сталого розвитку. Викладання дисципліни узгоджується із Цілями сталого розвитку ООН (Sustainable Development Goals) та принципами відповідальної науки https://sustainability.maup.com.ua/. Зміст курсу співвідноситься з Ціллю 4 «Якісна освіта» (професійна компетентність і навчання впродовж життя), Ціллю 8 «Гідна праця та економічне зростання» (навички для ринку мовних послуг), Ціллю 10 «Зменшення нерівності» (подолання мовних бар'єрів) та Ціллю 17 «Партнерство заради стійкого розвитку» (міжнародна комунікація та співпраця). Під час навчання заохочується повага до культурного розмаїття, інклюзивність, гендерно чутлива мова та ощадливе використання ресурсів.

Методичне забезпечення навчальної дисципліни

Навчально-методичне забезпечення дисципліни включає: силабус дисципліни; методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів (окремий документ), що містять завдання для самостійної роботи за темами, питання для самоперевірки, вимоги до індивідуального науково-дослідного завдання та критерії оцінювання; конспект лекцій; банк завдань для модульних контрольних робіт; добірку навчальних матеріалів і текстів для практичних занять.

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Machine Translation for Everyone: Empowering Users in the Age of Artificial Intelligence / ed. by D. Kenny. Berlin : Language Science Press, 2022.

2. Moorkens J., Way A., Lankford S. Automating Translation. London ; New York : Routledge, 2024.

3. Rothwell A., Moorkens J., Fernández-Parra M., Drugan J., Austermuehl F. Translation Tools and Technologies. London ; New York : Routledge, 2023.

4. The Routledge Encyclopedia of Translation Technology / ed. by Chan Sin-wai. 2nd ed. London ; New York : Routledge, 2023.

5. Bowker L. De-mystifying Translation: Introducing Translation to Non-translators. London ; New York : Routledge, 2023.

Додаткова література

1. Translation Revision and Post-editing: Industry Practices and Cognitive Processes / ed. by M. Koponen, B. Mossop, I. S. Robert, G. Scocchera. London ; New York : Routledge, 2021.

2. The Human Translator in the 2020s / ed. by G. Massey, E. Huertas-Barros, D. Katan. London ; New York : Routledge, 2023.

3. McEnery T., Brezina V. Fundamental Principles of Corpus Linguistics. Cambridge : Cambridge University Press, 2022.

4. Computer-Assisted Literary Translation / ed. by A. Rothwell, A. Way, R. Youdale. London ; New York : Routledge, 2024.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіційний сайт МАУП. URL: http://maup.com.ua
2. DeepL. URL: https://www.deepl.com
3. Trados. URL: https://www.trados.com
4. memoQ. URL: https://www.memoq.com
5. Smartcat. URL: https://www.smartcat.com
6. IATE – Interactive Terminology for Europe. URL: https://iate.europa.eu
7. Google Scholar. URL: https://scholar.google.com

Розробник (-и) силабусу:
Бахов І. С., доктор педагогічних наук, ~~професор~~, завідувач кафедри
_____
(П.І.Б., науковий ступінь, вчене звання, посада на кафедрі, підпис)

Викладач:
Бахов І. С., доктор педагогічних наук, ~~професор~~, завідувач кафедри
_____
(П.І.Б., науковий ступінь, вчене звання, посада на кафедрі, підпис)

Силабус розглянуто на засіданні кафедри іноземної філології та перекладу.
Протокол від «27» серпня 2025 р. № 1